

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Český jazyk

Disertační práce

Jan Dušek

VÝUKA VÝVOJE ČESKÉHO JAZYKA NA GYMNÁZIU

Teaching the History of the Czech Language at Grammar School

Školitel: Mgr. Alena A. Fidlerová, Ph.D.

2024

1. Úvod

Disertační práce se zabývá výukou vývoje českého jazyka na gymnáziu v současnosti. Vývoj češtiny chápeme jako historický vývoj českého jazyka, tak jak je probírán v předmětu český jazyk a literatura. Zahrnujeme do něho lexikologii, hláskosloví, morfologii, syntax, pravopis a vnější vývoj češtiny (dějiny jazyka). Přestože toto téma je specifické, považujeme ho za potřebné, protože vývoj češtiny souvisí i se současným českým jazykem, staršími literárními památkami a kulturními dějinami.

Ve výzkumu částečně navazujeme na práci A. Königsmarkové zabývající se podobným tématem,¹ přistupujeme k němu ale jiným způsobem. Nejjobecnějším cílem naší práce bylo zjistit možnosti pro výuku tématu vývoje jazyka na gymnáziu v současnosti. Měli jsme i dílčí cíle: zjistit postavení tohoto tématu v kurikulárních dokumentech; zjistit způsob realizace výuky vývoje češtiny ve školách; analyzovat zdroje pro výuku; představit možnosti využití elektronických zdrojů, odborníka nebo exkurze ve výuce; zjistit specifikaci kurzu pro učitele k tématu vývoj češtiny.

V práci se nejprve tématu vývoje češtiny věnujeme teoreticky, zkoumáme jeho postavení v didaktikách českého jazyka pro základní a střední školy od 70. let 20. století do současnosti. Didaktické příručky rozdělujeme na „tradiční“ didaktiky, didaktiky mající kognitivnělingvistický přístup, didaktiky mající komunikační přístup a didaktiky zaměřené na integrovanou výuku.

V další kapitole se zabýváme vývojem češtiny v kurikulárních materiálech. Představujeme *Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání (RVP G)* a charakterizujeme místo našeho tématu v něm. Dále charakterizujeme dokument školní vzdělávací program a podle školních vzdělávacích programů gymnázií pěti krajů (Praha, Jihomoravský, Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský kraj), vybraných na základě příslušnosti k různým nářečním oblastem, přibližujeme výuku tohoto tématu ve školách obecně. Uvádíme souvislosti našeho tématu s *Katalogem požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky* a prezentujeme, jaká díla starší literatury se nacházejí ve školních maturitních kánonech. Zmiňujeme také materiály Ústavu pro českou literaturu AV ČR související se starší českou literaturou, které mohou školy využít.

Následně se věnujeme zpracování tématu vývoje češtiny ve vybraných současných učebnicích českého jazyka používaných na gymnáziu. Jedná se o učebnice nakladatelství Fraus,

¹ KÖNIGSMARKOVÁ, Andrea. *Metody rozvoje učitelské a žákovské kreativity ve vyučování českému jazyku na gymnáziu – se zaměřením na komunikativní dovednosti. Tvůrčí aplikace diachronního přístupu k jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2013.

Didaktis, SPN – pedagogické nakladatelství, Taktik a přehledové publikace *Český jazyk v kostce* M. Sochrové a *Český jazyk – přehled středoškolského studia* D. Maškové.

Poté svoji pozornost zaměřujeme na internetové zdroje. Představujeme zvláště *Vokabulář webový* a jeho možnosti využití ve výuce, ale i jiné elektronické zdroje k tématu a shrnujeme klady užití elektronických zdrojů.

V následující kapitole prezentujeme názory na místo vývoje češtiny ve výuce podle učitelů týchž pěti krajů. Odpovědi jsme získali pomocí dotazníku, který se zaměřoval na samotnou výuku vývoje češtiny, výukové materiály, práci s texty, exkurzi k tématu, zapojení odborníka do výuky a kurz k danému tématu pro učitele.

2. Vývoj češtiny v didaktice

Tato kapitola se zaměřuje na vymezení tématu vývoje češtiny v didaktikách českého jazyka od 70. let 20. století. Jedná se o „tradiční“ didaktiky od 70. let 20. století do 90. let 20. století² a didaktiky reprezentující jednotlivé přístupy k výuce jazyka a literatury – kognitivní přístup,³ komunikačně pojaté vyučování⁴ a integrované vyučování.⁵ Zahrnujeme i didaktiky týkající se základní školy.

Existující didaktiky se hlásí k různým přístupům, z nichž v některých hraje vývoj češtiny významnější roli a v jiných téměř žádnou (komunikační přístup). V zásadě je však možno uvažovat o dvou přístupech k zapojování diachronního učiva do výuky českého jazyka. První přístup bychom mohli nazvat tradiční – zaměřený primárně filologicky. Vývoj češtiny v něm je představen samostatně, případně v souvislosti s vývojem společnosti, přitom nebo poté se pracuje s vybranými texty. Je možné odkazovat na vývoj v nářečích a odlišnosti

² SVOBODA, Karel. *Didaktika českého jazyka a slohu*. Praha: SPN, 1977. JELÍNEK, Jaroslav. *Úvod do teorie vyučování českému jazyku*. Praha: SPN, 1979. ČECHOVÁ, Marie. *Teorie a praxe vyučování českému jazyku na gymnáziu*. Praha: UK, 1982. ČECHOVÁ, Marie; STYBLÍK, Vlastimil. *Didaktika češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ČECHOVÁ, Marie; STYBLÍK, Vlastimil. *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1998. KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak (Didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993. HAUSER, Přemysl et. al. *Didaktika českého jazyka pro 2. stupeň ZŠ. Díl II. Jazyková výchova*. Brno: MU, 1994.

³ PACOVSKÁ, Jasňa. *K hlubinám studákovy duše. Didaktika mateřského jazyka v transdisciplinárním kontextu*. Praha: Karolinum, 2012. PACOVSKÁ, Jasňa; NEBESKÁ, Iva; RÖHLICH, Alex; VAŇKOVÁ, Irena. *Škola jako místo radosti z přemýšlení o jazyce. Pedagogický pohled na kognitivní a kulturní aspekty jazyka*. Praha: Akropolis, 2021.

⁴ HAUSENBLAS, Ondřej. *Vrátíme smysl hodinám češtiny? Úvaha a praktický návrh, jak učinit náš vyučovací předmět hodným žákovy zájmu*. Praha: UK, 1997. ŠEBESTA, Karel. *Od jazyka ke komunikaci. Didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. Praha: Karolinum, 2005. ŠTĚPÁNÍK, Stanislav. *Výuka češtiny mezi tradicí a inovací*. Praha: Academia, 2020. ŠTĚPÁNÍK, Stanislav et al. *Školní výpravy do krajiny češtiny. Didaktika českého jazyka pro základní školy*. Plzeň: Fraus, 2020.

⁵ FRANTA, David. *Integrovaná výuka českého jazyka, slohu a literatury na gymnáziu. Návrh koncepce*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021. KÖNIGSMARKOVÁ, Andrea. *Metody rozvoje učitelské a žákovské kreativity ve vyučování českému jazyku na gymnáziu – se zaměřením na komunikativní dovednosti. Tvůrčí aplikace diachronního přístupu k jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2013.

ve vývoji v jiných slovanských jazycích a slovenštině. Nebo se naopak např. na hláskový vývoj češtiny odkazuje v rámci výuky o nářečích.

Druhý přístup bychom mohli označit jako integrační, neboť propojuje více složek předmětu. V modelovém případě je jeho součástí a výchozím bodem pravděpodobně nejčastěji starší literární text, jehož interpretace je propojena se zřetelem k jazykové stránce, např. bychom si všímali jednotlivých jazykových jevů v porovnání se současným jazykem, zjistili způsob pravopisu, přicházeli pomocí slovníků na významy slov a proměny lexika apod.

Tyto dva přístupy se nevylučují. Pokud však budeme klást při výuce na gymnáziu větší důraz i na jazyk nebo jeho výuka bude pojatá tradičněji, případně ve škole budou samostatné jazykové hodiny, bude vhodné věnovat tomuto tématu samostatný oddíl v rámci jazykových, případně literárních hodin. Přitom využijeme i obsah elektronických zdrojů, a to *Vokabuláře webového* a jiných zdrojů zpřístupňovaných ÚJČ AV ČR (zvláště proměny slovní zásoby, slovníky) nebo zdroje *Českého národního korpusu*, zvláště *SyD*.

Školy, které na vývoj češtiny nekladou zvláštní důraz, využijí spíše integrační přístup. V rámci něho vyjdou od některého textu, zvláště kanonického (daného v současnosti Cermatem, školním vzdělávacím programem nebo maturitním kánonem školy), jemuž se budou věnovat po stránce literární i jazykové. Předpokládáme, že minimálně při četbě děl starší české literatury přitom proběhnou alespoň odkazy na jeho jazykovou stránku, případně na vybrané jevy, které s textem souvisejí (např. hlásková změna, slovesný tvar, číslo).

3. Vývoj češtiny v kurikulárních dokumentech

Tato kapitola představuje postavení vývoje češtiny na oboru gymnázium v kurikulárních materiálech. Jedná se o *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)*,⁶ platný pro všechny školy daného typu, a školní vzdělávací programy gymnázií z krajů Praha, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský kraj. Školní vzdělávací programy škol jsme získali z internetových stránek školy, pokud tento dokument škola nezveřejňovala v elektronické podobě, požádali jsme e-mailem o jeho poskytnutí vedení školy. Jedná se o ŠVP škol daných krajů s oborem gymnázium ve školním roce 2022/2023. Zajímala nás dále tato tematika v materiálech, které se týkají maturitní zkoušky, vydaných Cermatem a ve školních kánonech četby.

⁶ JEŘÁBEK, Jaroslav; KRČKOVÁ, Stanislava; HUČÍNOVÁ, Lucie. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia RVP G*. Praha: MŠMT, 2021.

3.1. Rámcový vzdělávací program

Z *Rámcového vzdělávacího programu* jsme zjistili, že se nějakým způsobem se základy vývoje češtiny všichni žáci mají setkávat na základní škole.⁷ V dokumentu pro gymnaziální vzdělávání není toto téma výslovně zmíněno, protože všechny zmínky o vývoji jazyka lze interpretovat i tak, že odkazují ke změnám v současném jazyce (popsání rysů češtiny, vysvětlení zákonitostí vývoje češtiny i současných vývojových tendencí při analýze textů; základní vývojové tendence českého jazyka). Formulace v *RVP G* zároveň umožňují i to, aby byl vývoj češtiny vyučován, protože může vhodně přispívat k plnění jeho cílů. Tento výklad podporuje i to, že v *RVP ZV* je zahrnutí vývoje češtiny explicitní, tedy je pravděpodobné, že s ním v nějaké podobě počítali i autoři *RVP G*.

3.2. Vývoj češtiny v ŠVP

Pracovali jsme se školními vzdělávacími programy škol s oborem gymnázium. Ze 76 škol v Praze jsme měli k dispozici ŠVP 43 z nich (60,5 %), ze 43 škol v Jihomoravském kraji jsme získali ŠVP 32 z nich (74,4 %), z 39 škol v Moravskoslezském kraji jsme měli ŠVP 33 z nich (84,6 %), z 19 škol Olomouckého kraje jsme pracovali s ŠVP 14 z nich (73,7 %) a ze 17 škol Zlínského kraje s 9 z nich (52,9 %). Celkově jsme ze 194 škol s oborem gymnázium z 5 krajů pracovali s ŠVP 131 z nich (67,5 %).

Většina gymnázií se podle ŠVP vývoji češtiny nějakým způsobem věnuje (68,8 %); zřejmě větší počet bychom zjistili po nahlédnutí do tematických plánů učitelů. Školy toto téma obvykle zařazují do 1. nebo 4. ročníku. Kromě toho je možný přesah do výuky grafické stránky jazyka a vývoje písma, některé školy zařazují kapitoly z dějin jazykovědy (37,4 %) a relativně často se na vývoj češtiny odkazuje při probírání slovanských jazyků (36,6 %). Ve školních vzdělávacích programech nejsou ve větší míře zachyceny souvislosti s nářečím nebo slovníky a lexikem. Z některých ŠVP bylo zřejmé propojení s literaturou. Z předmětů vyučovaných na gymnáziích převažují souvislosti s dějepsem.

3.3. Vývoj češtiny a maturitní zkouška

V *Katalogu požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky*⁸ jsou uvedeni ze starší české literatury tito autoři a díla: Konstantin a Metoděj, *Hospodine, pomiluj ny, Alexandreis, Dalimilova kronika, Masticákář, Podkoní a žák*, Jan Hus, Václav Hájek z Libočan, Jan Amos

⁷ FALTÝN, Jaroslav et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2021, s. 24.

⁸ Sine. *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018. Český jazyk a literatura*. Praha: CZVV, 2016, s. 13.

Komenský, Bedřich Bridel, Josef Dobrovský a Josef Jungmann, z latinských děl pak *Kristiánova legenda* nebo *Kosmova kronika*. Určité znalosti související s těmito díly a autory se tedy zřejmě předpokládají pro společný didaktický test. U ústní zkoušky se díla starší české literatury a jejich jazykové souvislosti objevit mohou, ale také nemusejí. Ověřili jsme zapojení starší české literatury do maturitních kánonů na gymnáziích pro školní rok 2022/2023.⁹ Měli jsme k dispozici maturitní kánony 157 gymnázií z pěti krajů, které byly zveřejněny na internetových stránkách školy. Naše výsledky potvrdily, že zcela převažuje Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* (105; 66,9 %). Dále byla z jazykově českých děl v seznamech uváděna díla *Co Bůh? Člověk?* B. Bridela (30; 19,1 %) a *Život sv. Kateřiny* (26; 16,6 %), a to zvláště v Praze a Moravskoslezském kraji. Následovala *Dalimilova kronika* (15; 9,6 %). Více zastoupena byla ještě skladba *Podkoní a žák* (10; 6,4 %). Ostatní díla se v maturitních kánonech objevují podstatně méně. Také se ve všech krajích najdou školy, jejichž maturitní kánon neobsahuje žádné dílo starší české literatury (36; 22,9 %).

4. Vývoj českého jazyka v učebnicích a pracovních sešitech

V této kapitole jsme obecně představili způsoby zkoumání učebnic a dále jsme se věnovali učebnicím a pracovním sešitům, které používali učitelé, kteří se zapojili do našeho výzkumu. Navázali jsme při tom na výzkumy M. Šmejkalové, která se zabývala výukou tématu vývoje češtiny v letech 1918–1939.¹⁰ Tematické vývoje českého jazyka v současných učebnicích a pracovních sešitech českého jazyka, na niž se zaměříme dále,¹¹ se částečně věnoval také D. Franta v nepublikovaném příspěvku *Kněz Oldřich o Postoloprtech loviše... aneb (a)historická gramatika v učebnicích českého jazyka a literatury pro střední školy* na 4. didaktické konferenci v Praze: Nové aspekty v didaktice mateřského jazyka v roce 2018. Zabýval se vybranými aspekty týkajícími se vývoje češtiny, zvláště s ohledem na prezentaci jednoduchých minulých časů, ve vybraných učebnicích českého jazyka a literatury a v čítankách z různých období.

⁹ Maturitním kánonům se věnovali i HORÁKOVÁ, Kristýna. *Analýza školních seznamů literárních děl k ústní části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury*. Praha: UK, 2021. VOJTÍŠEK, Ondřej. *Analýza seznamů děl k maturitě*. Sine: Praha, 2022.

¹⁰ ŠMEJKALOVÁ, Martina. *Vývojová problematika ve vyučování českému jazyku na středních školách v letech 1918–1939*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2003.

¹¹ Učebnicím nakladatelství Fraus, SPN – pedagogické nakladatelství a Didaktis jsme se věnovali také v příspěvcích DUŠEK, Jan. *Diachronní tematika v učebnicích českého jazyka pro střední školy*. *Usta ad Albim Bohemica* 16, 2016, 1, s. 19–27. DUŠEK, Jan. *K diachronní lexikologii v učebnicích českého jazyka*. In JANOVEC, Ladislav (ed.). *Propria a apelativa — aktuální otázky; Propria and Appellatives — Current Issues*. Praha: Pedagogická fakulta UK, Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2019, s. 309–317.

V jednotlivých podkapitolách jsme se podrobně věnovali učebnici pro střední školy nakladatelství Fraus, učebnicím J. Kostečky, které vypadalo SPN – pedagogické nakladatelství, materiálům pro střední školy, které vydala nakladatelství Didaktis a Taktik, *Českému jazyku v kostce* od M. Sochrové a publikaci *Český jazyk – přehled středoškolského učiva* od D. Maškové. Z učebních materiálů jsme zjistili některé společné obsahové charakteristiky, které se u jednotlivých učebnic a pracovních sešitů objevují v různé míře: většinou pojmenují a charakterizují jednotlivé etapy vývoje češtiny, uvádějí hláskové změny, odlišnosti ve slovesných časech a tvarech (zvl. jednoduché minulé časy a přechodníky) a čísla (duál), dále druhy pravopisu, proměny významu slova, zmiňují se o slovnících (historické slovníky), pracují s původními texty. Dále zmiňují i praslovanštinu. Většinou se v nich objeví alespoň drobná souvislost se slovanskými jazyky nebo nářečím. Z literárních památek bývá obvykle zapojován úryvek z *Dalimilovy kroniky* a první česká věta. Některé učebnice využívají pro naše téma elektronické zdroje. Ve všech učebnicích se však v různé míře nacházejí také obsahové nepřesnosti, chyby nebo polopravdy, protože často vycházejí ze zastaralé literatury (např. nepřesné informace týkající se hláskových změn, jejich datace, průběh, uspořádání podle chronologie; puristi; diakritický pravopis; termín novočeština; příklady týkající se použití lexika a slovesných vazeb; datace).

Učebnice jsme porovnávali i z hlediska obtížnosti a rozsahu textu věnovaného našemu tématu a množství informací, které obsahuje; zohledňovali jsme i jejich didaktické zpracování. Vzhledem k obtížnosti textu částí týkajících se vývoje češtiny jsou pro studenty nejpřístupnější učebnice *Český jazyk a komunikace pro střední školy* nakladatelství Didaktis (26,89) a učebnice *Komunikace v českém jazyce pro střední školy* téhož nakladatelství (29,1), poté učebnice nakladatelství Taktik (33,12).¹² Z učebních materiálů, které jsme měli k dispozici, věnují celkově nejvíce prostoru vývoji češtiny materiály nakladatelství Taktik a také Kostečkova učebnice. Co se týče množství informací týkajících se našeho tématu, nachází se jich nejvíce v učebnicích Kostečky, nakladatelství Taktik a *Českém jazyce v kostce*. Učebnice nakladatelství Fraus obsahuje nejzákladnější informace k našemu tématu a zároveň ve cvičeních téma propojuje s jinými složkami předmětu. U Kostečkovy učebnice můžeme vyzdvihnout práci s původními staršími texty a nářečními texty. Učebnice *Český jazyk v kostce* vyniká přehledností. Materiály nakladatelství Taktik a Didaktis (*Český jazyk a komunikace pro střední školy*) odkazují na elektronické zdroje k tématu.

¹² PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média*. Brno: Paido, 1998, s. 56–73, 135–140.

5. Elektronické zdroje

V této kapitole jsme představili elektronické zdroje využitelné pro téma vývoje češtiny. Jednalo se zvláště o *Vokabulář webový*, který jsme představili, zároveň jsme uvedli možnosti jeho využití ve výuce. Z dalších zdrojů jsme se zmínili o *Lexikální databázi humanistické a barokní češtiny*, *Czech medieval sources FONTES*, *Manuscriptoriu*, *Knihopisu* a složkách Českého národního korpusu (*Diakorp*, nástroj *SyD*). V souvislosti s nářečími uvádíme *Český jazykový atlas* a ze zdrojů Českého národního korpusu korpus *Dialekt*, aplikaci *Mapka a Mapu nářečí českého jazyka*.

Elektronické zdroje pro naše téma je vhodné využít z následujících důvodů:¹³ přístup k elektronickým zdrojům je zdarma, pro práci s nimi není potřeba speciální školení, uvedené zdroje přinášejí reálný materiál, práce s těmito zdroji rozvíjí digitální kompetence, žáci rozvíjejí čtenářskou gramotnost, příklady z těchto zdrojů jsou názorné, žáci se seznámí s různými zdroji jazykových informací, které jsou přístupné v elektronické formě, zpřístupněný materiál lze využít při výuce různým způsobem, materiál poslouží obecně k práci se staršími texty, jejich četbě či poslechu, tyto zdroje lze využít např. i při výuce starších dějin, případně národního obrození v rámci historicky zaměřených předmětů nebo i při realizaci projektového vyučování.

6. Výzkum mezi učiteli českého jazyka na gymnáziu

V této kapitole byly představeny výsledky dotazníkového výzkumu mezi učiteli českého jazyka na gymnáziu. Předvýzkum probíhal pomocí polostrukturovaných rozhovorů mezi učiteli českého jazyka na Malostranském gymnáziu v Praze ve školním roce 2019–2020 a 2020–2021. Dotazník, jehož výsledky prezentujeme, byl zaslán ve školním roce 2021–2022 na e-mailové adresy učitelů českého jazyka na gymnáziích v pěti krajích (Praha, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj). Tyto kraje byly vybrány tak, aby byly územně zastoupeny jak oblasti, kde jsou regionální nářečí stále poměrně dobře dochována, tak oblast, kde je v každodenní komunikaci nahradila obecná čeština. Do výzkumu se zapojilo 51 učitelů z 5 krajů z měst s různým počtem obyvatel (30 učitelů pracovalo ve školách v Praze, 8 v Jihomoravském kraji, po šesti učitelích v Moravskoslezském a Olomouckém kraji a 1 ve Zlínském kraji). Dotazník, který jsme poslali učitelům, obsahoval 43 tematicky seřazených položek. Byly využity otázky uzavřené, polouzavřené i otevřené. Nejprve byly zařazeny obecné otázky (5), které charakterizovaly respondenta. Následovala otázka na názor učitelů na důležitost vývoje češtiny ve výuce českého jazyka. Další otázky již byly zaměřeny přímo na výuku vývoje

¹³ Maturová uváděla důvody pro práci nástroji *Českého národního korpusu*. Srov. MATUROVÁ, Markéta. *Využití nástroje SyD ve výuce češtiny*. *Český jazyk a literatura*. 67, 2016/2017, 4, s. 186.

češtiny na gymnáziu (6). Následující otázky se týkaly výukových materiálů (8) a práce s texty (6). Zajímala nás exkurze k tématu (4), zapojení odborníka do výuky (4) nebo kurz pro učitele zaměřený na dané téma (7).

Z odpovědí učitelů se nedá říci, že by vývoj češtiny byl ve výuce tím nejnezbytnějším, ale ani že by nebyl vůbec potřeba, přestože jen 5 z nich uvedlo, že je velmi důležitý. Pokud porovnáme odpovědi, že je velmi a spíše důležitý s odpověďmi, že je spíše nedůležitý, dostaneme totiž v obou případech stejný počet učitelů. Nezdá se, že by kladné hodnocení důležitosti tohoto tématu v rámci výuky českého jazyka souviselo s druhou aprobační dějepisem. Zdá se, že vývoj češtiny je významný pro učitele s praxí delší 26 let nebo delší, neboť tvoří polovinu učitelů, pro něž je vývoj češtiny důležitý. Nezdá se, že by učitelé dějepisu nebo jazyků věnovali ve výuce více prostoru vývoji češtiny než učitelé jiných předmětů.

Učitelé odpovídali na otázku, v rámci kterých témat v českém jazyce a literatuře využívají vývoj češtiny. Ve 43 případech ho využívají v rámci vyučování morfologických výjimek, ve 41 případech v rámci hláskosloví, ve 36 v souvislosti se starší českou literaturou, ve 35 v rámci lexikologie, ve 33 v souvislosti se slovanskými jazyky, ve 31 v rámci nářečí, ve 20 případech v tématu kodifikace a stejný počet při práci se slovníky, v 8 v rámci syntaxe a v 1 v souvislosti s rétorikou.

Jak je z odpovědí učitelů zřejmé, existuje několik možností, jak vývoj češtiny probírat. Mírně převažuje samostatný jazykový blok v jazykové části (17) nad vývojem češtiny v rámci literatury (14). Většina učitelů, jejichž výuku jsme mohli na základě jejich odpovědí zařadit do jazykové části (13 ze 17, tj. 76,5 %) nebo do výuky v souvislosti s literaturou (9 ze 13, tj. 69,2 %), byla z Prahy. Mezi učiteli, kteří vyučují vývoj češtiny samostatně v jazykové části, se nejčastěji vyskytují ti, kteří mají jako druhou aprobační dějepis (7), mezi těmi, kteří se věnují vývoji češtiny v kontextu literatury, je nejvíc těch, kteří mají jakou další aprobační tělesnou výchovu, základy společenských věd a zeměpis (7). Nezdá se, že by délka praxe ovlivňovala to, zda se vývoji češtiny učitelé věnují samostatně v jazykové části předmětu. Někteří učitelé (v našem vzorku 4) se věnují vývoji češtiny jak v rámci jazykové části předmětu, tak v rámci literatury. Z odpovědí učitelů jsme zjistili, že někde se studenti setkají v rámci jazykových hodin s tematikou samotného vývoje jazyka dvakrát, a to podruhé jako opakování nebo prohloubení (zde konkrétně v posledním ročníku). Někteří učitelé na vývoj češtiny odkazují pomocí odboček od jiných témat a samostatně se mu nevěnují (6). V souvislosti s vývojem češtiny je oblíbená práce se slovní zásobou (6) a vývoj češtiny je využíván i v rámci tématu slovanské jazyky (6). Někteří se mu věnují v souvislosti s nářečími (4). Někteří učitelé využívají jen jednu z uvedených možností, jiní více.

Nejobecněji by se podle učitelů měli studenti dozvědět, že se jazyk mění a tato skutečnost je normální. Pro učitele je důležité vztazení vývoje češtiny k současnému českému jazyku, zvláště schopnost vysvětlení synchronních výjimek, což bude zřejmě pro studenty praktické či smysluplné. O trochu méně důležité se zdají pro učitele celkové znalosti z historického vývoje češtiny nebo určitý výběr z nich. Domnívají se, že vývoj jazyka lze dobře ukázat v oblasti slovní zásoby. Méně (5) by od studentů chtělo znalosti vývoje češtiny v souvislosti se slovanskými jazyky nebo schopnost porozumět starším textům díky znalostem z vývoje češtiny. Podle několika učitelů by se žáci měli orientovat i v kulturním kontextu nebo informačních zdrojích k tématu. Z odpovědi bylo také vidět, že pro učitele bývá oporou v tom, co se probírá a mají studenti znát, i učebnice.

Největší možnosti pro mezipředmětové vztahy poskytuje podle učitelů dějepis, a to zvláště v rámci kulturních dějin nebo práce s dobovými prameny (četba pramenů, překlad slov do dnešní češtiny apod.). Uváděli ho nejčastěji učitelé, kteří mají jako druhou aprobaci právě dějepis. Obecné jazykové souvislosti nacházíme s cizími jazyky, to uváděli nejen učitelé jazyků. Někteří učitelé uváděli i konkrétní jazyky, nacházeli souvislost zvláště v latině, němčině, případně ruštině.

Mnozí učitelé pro výuku tématu nepoužívají jednu učebnici, což je dáno i tím, že se tématu nevěnují samostatně nebo využívají více zdrojů. Pokud učebnici používají, je to nejčastěji *Komunikace v českém jazyce pro SŠ* od nakladatelství Didaktis. Se zpracováním tématu vývoje češtiny v učebnicích byli učitelé celkově spíše spokojeni. Při přípravě vycházejí zvláště z učebnic a pracovních sešitů nebo materiálů ze svého vysokoškolského studia. Při výuce pracují s texty z čítanky, využívají pracovní sešity, používají pracovní listy a prezentace. Pracují s elektronickými zdroji – zdroji Českého národního korpusu a *Vokabulářem webovým*. Učitelé obecně využívají čítankové texty, z konkrétních textů pak pro středověk *Dalimilovu kroniku* a pro raný novověk Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*.

Většina učitelů neorganizovala exkurzi k tomuto tématu ani v souvislosti s tímto tématem nezvala do výuky odborníka. Pokud by se pro to rozhodli, uvítali by zvláště obecné seznámení s vývojem češtiny, práci s texty a ukázkami, zajímavosti z vývoje češtiny nebo aktuality z výzkumu, aktivní zapojení studentů, bylo by vhodné, aby prezentace studenty upoutala. Kurz zaměřený na vývoj češtiny by měl být ideálně prezenční a měl by trvat čtyři hodiny. Jeho obsahem by mohlo být přehledné shrnutí základních informací z vývoje češtiny, praktické tipy do výuky, práce s elektronickými zdroji, zajímavosti nebo představení výzkumu. Bez ohledu na pořadající instituci, již by mohl být např. ÚJČ AV ČR nebo filozofická fakulta, by obsah kurzu měl být kvalitní, užitečný a přínosný.

7. Závěr

V naší práci jsme navázali na výzkum A. Königsmarkové a věnovali se dalším aspektům výuky tématu vývoj češtiny na gymnáziu v současnosti. Zjistili jsme, že přestože se podle *RVP* mají s vývojem češtiny coby s učivem setkat všichni žáci v rámci výuky na základní škole, zdá se, že na gymnáziu nemusí být v současné době jako učivo obligatorní. Vývoj češtiny však může být probírán v rámci jiných témat, zejména obecněji formulovaného tématu základní vývojové tendence českého jazyka, čeština a slovanské jazyky, písmo, principy českého pravopisu, slovní zásoba a její rozšiřování. S tématem vývoje češtiny může také souviset schopnost využívat různé informační zdroje a práce s texty. *RVP G* dává školám prostor pracovat volněji s konkrétním obsahem souvisejícím s naším tématem, což se odrazí ve školních vzdělávacích programech. Každý učitel může mít také jiný styl výuky.

Zkoumané školní vzdělávací programy gymnázií však dokládají, že většina škol se vývoji češtiny věnuje (cca 70 %), ale cca 30 % škol se mu nevěnuje nebo tato informace není z ŠVP zřejmá. Obvykle je vývoj češtiny zařazován do 1. ročníku, kdy bývají nadřazeným tématem obecné výklady o jazyce, nebo do 4. ročníku, cca ve 20 % škol se tedy s vývojem češtiny žáci během svého studia setkávají víckrát. Z dotazníkového šetření mezi učiteli vyplynulo, že toto téma pro učitele není v současnosti zásadní, ale ani není zcela nedůležité. Tento poněkud vlažný vztah k tématu v současnosti podporuje zřejmě i to, že není explicitně zmíněno v *Katalogu požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky*. Máme však z dotazníků potvrzeno, že vývoji češtiny se přesto většina učitelů věnuje, a to častěji samostatně v jazykové složce předmětu než v literární. Toto téma se také nadále samostatně v nějaké podobě nachází ve všech zkoumaných učebnicích českého jazyka.

Všichni učitelé dělají odbočky při vhodných příležitostech a tímto způsobem se téma do výuky dostane, i kdyby se mu speciálně nevěnovali, nekladli na něj důraz nebo byl pro ně důležitý spíše vývoj jazyka v současnosti. Někteří učitelé vývoj češtiny probírají i přímo v souvislosti se slovanskými jazyky, což umožňují i některé ŠVP. Souvislosti s tématem vývoje češtiny jsou i v rámci tématu lexikologie, jak napovídají odpovědi učitelů a používané učebnice – jsou v nich obvykle zmiňovány historické slovníky a odkazuje se na proměny ve slovní zásobě a významu slov. Nacházíme také vztahy vývoje češtiny s morfologií (např. v učebnicích se odkazuje na duál, původ kondicionálního morfému, změny ve skloňování) nebo hláskoslovím. Další souvislosti učitelé uváděli s nářečními, kodifikací a dokonce rétorikou. V některých školách se podle ŠVP věnují i samostatně vývoji jazykovědy. K tomu mohou být užitečné Kostečkovy rozšiřující kapitoly *Z historie české jazykovědy* nebo vývoj spisovné češtiny v souvislosti s vývojem společnosti v *Českém jazyce v kostce*.

Domníváme se, že z didaktických přístupů jsou pro naše téma podnětné integrovaná výuka nebo obecně diachronní přístup, které podporují ve svých pracích Franta a Königsmarková, neboť díky nim se do výuky při vhodných příležitostech nenásilnou formou dostanou vývojová témata v souvislostech s jinými jazykovými tématy a literaturou. Pro tento přístup je charakteristická práce s texty a jejich rozboru.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že vývoj češtiny by měl podle učitelů ve shodě s motivací v Kostečkově učebnici především napomoci porozumět současnému jazyku a literárním textům. Dále pro něj učitelé motivují své žáky pomocí úryvků, které zaujmou, nebo zajímavými jednotlivostmi, zvláště v souvislosti s lexikem. Motivující jsou také zvolené metody: je vhodné, aby byli studenti aktivně zapojeni, což se shoduje i s tvrzením Königsmarkové o diachronním přístupu k výuce. Motivaci zvýší také poukázání na slovanské jazyky nebo nářečí. Učitelé také odkazují na to, že studenti díky těmto znalostem lépe poznají historii. Kromě toho je motivující přístup učitele k tématu nebo průběžné odkazy. Toto podporuje i tvrzení Königsmarkové, podle níž je důležitá i dlouhodobá motivace, která by podle nás souvisela nejen s pojetím výuky, ale také s přístupem učitele k danému tématu.

Pokud vyučující má časové možnosti, zdá se být přínosné věnovat se vývoji češtiny alespoň stručně i samostatně v rámci jazykové nebo literární části předmětu, jak nadále v současnosti někteří učitelé dělají a jak se objevuje i v učebnicích českého jazyka, protože si díky tomu studenti informace týkající se tohoto tématu snáze osvojí a získají přehlednější pohled na téma. Ostatně podle učitelů jsou cílem výuky vývoje češtiny kromě toho, že studenti zjistí, že proměna jazyka je běžným jevem, a snáze porozumí současnému jazyku, i obecné znalosti vývoje češtiny. Přestože se podle Königsmarkové často jedná spíše o zaměření na stav jazyka v určitém období než o diachronní přístup, nemusíme to chápat oproti ní negativně. I při tomto zaměření se nacházejí alespoň minimální odkazy na současný jazyk a také se žáci seznamují s úryvky z děl. Vývoj češtiny i probíraný samostatně v jazykové části předmětu může být propojen s literaturou při práci s texty, jak dokládají i odpovědi učitelů, piktogramy v učebnici českého jazyka nakladatelství Taktik, mezipředmětové vztahy v ŠVP škol, které mají český jazyk a literaturu jako dva samostatné předměty, nebo to, že se v učebnicích nebo pracovních sešitech českého jazyka nacházejí úryvky starších textů.

Téma vývoje češtiny je těsně spojené s literární složkou předmětu, s literární historií, staršími díly a jejich úryvky v učebnicích literatury a čítankách. I kdyby učitelé na vývoj češtiny nekladli v rámci své výuky důraz v jazykové části nebo ho neučili samostatně, obvykle se více či méně objeví v souvislosti s literaturou a prací s texty. Učitelé obecně využívají čítanky obsahující i texty starší literatury, z konkrétních textů je ze středověkých textů nejčastěji

používaná *Dalimilova kronika*, z textů doby střední Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*. Ve školách je ještě poměrně oblíbený *Život sv. Kateřiny* a Bridelova skladba *Co Bůh? Člověk?*, které se též dostávají do maturitních kánonů, a studenti se setkávají i s první českou větou. Integrace vývoje češtiny do literární části předmětu je tedy tomuto tématu vlastní.

Vývoj češtiny má souvislosti i s jinými předměty. Jak doložily ŠVP, odpovědi učitelů nebo piktogramy v učebnicích nakladatelství Taktik, jedná se zvláště o dějepis, jehož obsahem jsou i např. kulturní dějiny, a jazyky. Jak naše zdroje, tak práce Königsmarkové doložily možné vztahy i s dalšími předměty (např. přírodní vědy, estetická výchova, společenské vědy). Učitelé při výuce využívají pro naše téma i elektronické zdroje. Propojení s jinými předměty jistě může zvýšit pozitivní vztah k danému tématu a motivaci, jak zmiňuje i Königsmarková. Vývoj češtiny je možné využít i v rámci různých školních projektů, např. na Arcibiskupském gymnáziu v Praze realizovali projekt *Dvěře jazyků odevřené* vycházející z Komenského díla, Königsmarková se účastnila projektu týkajícího se textu Harantova cestopisu apod.

Jaké by znalosti studentů v souvislosti s naším tématem měly být, nám kromě názorů učitelů a případných konkrétnějších formulací v ŠVP může napovědět konkrétněji i obsah učebnic, protože většina učitelů je při výuce nebo přípravě na ni používá a někteří s nimi konzultují rozsah probíraného obsahu. Jsou to zejména rozdělení etap vývoje češtiny a jejich charakteristika, praslovanské změny s možným odkazem ke slovanským jazykům, vývoj v hláskosloví s možným odkazem do nářečí nebo slovenštiny, typické jevy v morfologii, syntaxi, lexikum – význam slov, historické slovníky, elektronické zdroje, vývoj pravopisu, vybrané kulturně-historické souvislosti.

Někteří učitelé však učebnice pro toto téma ve výuce nevyužívají, protože vycházejí z vlastních zdrojů nebo nejsou spokojeni se zpracováním tématu v dostupných učebnicích. Je pravda, že v učebnicích se většinou opravdu dají najít menší či větší nepřesnosti, tato nespokojenost tedy není zcela neopodstatněná. Při přípravách dále učitelé vycházejí i z materiálů ze svého studia, edic textů a příruček k vývoji češtiny.

Exkurze k tématu vývoje češtiny a zapojení odborníka do výuky učitelé zatím ve větší míře nevyužívají, protože se podle nich zřejmě nejedná o centrální učivo. Během případné exkurze či prezentace odborníka by ale ocenili shrnutí vývoje češtiny, práci s texty, zajímavé příklady nebo přiblížení metod vědecké práce. Zároveň předpokládají, že to bude pro studenty přínosné nejen po odborné stránce, ale také je to zaujme a budou aktivně zapojeni. Vypravili by se do muzea nebo knihovny s rukopisy a starými tisky.

Naše zjištění by mohla být využitelná i pro potenciálního organizátora kurzu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Vzhledem k tomu, že toto téma není pro učitele

v současnosti zcela zásadní, odpovídá tomu i jejich zájem o takový případný kurz. Jeho ideální délka by měla být čtyři vyučovací hodiny. Pro učitele je nejdůležitější využitelnost poznatků získaných na kurzu ve výuce, a tedy jeho praktičnost. Kromě toho se zdá užitečné i připomenutí základních informací týkajících se tématu. Bylo by vhodné, kdyby kurz mohl být financován z některého projektu.

Naše práce se věnovala tématu výuky vývoje češtiny na gymnáziu obecně a konkrétně pak na gymnáziích v pěti krajích, které byly vybrány na základě příslušnosti k různým nářečním oblastem. Výzkumný vzorek v této části představovaly školy a jejich kurikulární materiály, jejich učitelé a učebnice, jež tyto učitelé používají. Zjistili jsme důležité informace ohledně výuky vývoje češtiny na gymnáziu, jsme si však vědomi také některých limitů našeho přístupu. ŠVP neobsahují vždy všechny relevantní informace, které bychom pro svůj výzkum potřebovali. Specifičtější bývají tematické plány, ty ale nejsou běžně veřejně přístupné, nemohli jsme s nimi tedy ve větší míře pracovat. I výsledky dotazníkového šetření mezi učiteli mohou být zatíženy některými zkresleními, vyplývajícími jednak z počtu získaných odpovědí – při větším počtu respondentů bychom získali komplexnější obraz o praxi učitelů – a jednak z faktu, že dotazník vyplnili pouze ti učitelé, kteří se pro to dobrovolně rozhodli, což jsou zároveň s větší pravděpodobností ti, kteří se o toto téma alespoň okrajově zajímají. Je tedy možné, že ve skutečnosti je podíl učitelů, kteří se tématu ve výuce věnují, nižší, než jak vyplývá z výsledků dotazníku. Výsledky této práce by tak dále bylo možné prohloubit např. pomocí hospitací ve vyučovacích hodinách, zapojením studentů do výzkumu a ověřováním jejich znalostí tématu, analýzou čítanek a příruček k literatuře, případně tematických plánů nebo zápisů do třídní knihy, pokud by byly k dispozici. Bylo by dále možné se podrobně věnovat situaci výuky vývoje češtiny a starší literatury na vybraných školách, případně se zaměřit na další typy škol, tedy základní školy nebo střední odborné školy. Pro tyto a podobné návazné výzkumy může být naše práce, domníváme se, dobrým základem a odrazovým můstkem.

Citovaná literatura:

ČECHOVÁ, Marie; STYBLÍK, Vlastimil. *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1998.

ČECHOVÁ, Marie; STYBLÍK, Vlastimil. *Didaktika češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ČECHOVÁ, Marie. *Teorie a praxe vyučování českému jazyku na gymnáziu*. Praha: UK, 1982.

DUŠEK, Jan. *Diachronní tematika v učebnicích českého jazyka pro střední školy*. *Usta ad Albim Bohemica* 16, 2016, 1, s. 19–27.

DUŠEK, Jan. *K diachronní lexikologii v učebnicích českého jazyka*. In JANOVEC, Ladislav (ed.). *Propria a apelativa — aktuální otázky; Propria and Appellatives — Current Issues*.

Praha: Pedagogická fakulta UK, Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2019, s. 309–317.

FALTÝN, Jaroslav et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2021.

FRANTA, David. *Integrovaná výuka českého jazyka, slohu a literatury na gymnáziu. Návrh koncepce*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021.

HAUSENBLAS, Ondřej. *Vrátíme smysl hodinám češtiny? Úvaha a praktický návrh, jak učinit náš vyučovací předmět hodným žákova zájmu*. Praha: UK, 1997.

HAUSER, Přemysl et. al. *Didaktika českého jazyka pro 2. stupeň ZŠ. Díl II. Jazyková výchova*. Brno: MU, 1994.

HORÁKOVÁ, Kristýna. *Analýza školních seznamů literárních děl k ústní části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury*. Praha: UK, 2021. Dostupné z <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/148007/120397879.pdf?sequence=1> (online 4. 8. 2023)

JELÍNEK, Jaroslav. *Úvod do teorie vyučování českému jazyku*. Praha: SPN, 1979.

JEŘÁBEK, Jaroslav; KRČKOVÁ, Stanislava; HUČÍNOVÁ, Lucie. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia RVP G*. Praha: MŠMT, 2021. Dostupné z <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/> (online 13. 8. 2022).

KÖNIGSMARKOVÁ, Andrea. *Metody rozvoje učitelské a žakovské kreativity ve vyučování českému jazyku na gymnáziu – se zaměřením na komunikativní dovednosti. Tvůrčí aplikace diachronního přístupu k jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2013.

KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak (Didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993.

- MATUROVÁ, Markéta. *Využití nástroje SyD ve výuce češtiny*. Český jazyk a literatura. 67, 2016/2017, 4, s. s. 183–187.
- PACOVSKÁ, Jasňa. *K hlubinám študákovy duše. Didaktika mateřského jazyka v transdisciplinárním kontextu*. Praha: Karolinum, 2012.
- PACOVSKÁ, Jasňa; NEBESKÁ, Iva; RÖHLICH, Alex; VAŇKOVÁ, Irena. *Škola jako místo radosti z přemýšlení o jazyce. Pedagogický pohled na kognitivní a kulturní aspekty jazyka*. Praha: Akropolis, 2021.
- PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média*. Brno: Paido, 1998.
- Sine. *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018. Český jazyk a literatura*. Praha: CZVV, 2016. Dostupné z <https://maturita.ceremat.cz/files/files/katalog-pozadavku/katalog-pozadavku-2018-CJL.pdf> (online 31. 8. 2022)
- SVOBODA, Karel. *Didaktika českého jazyka a slohu*. Praha: SPN, 1977.
- ŠEBESTA, Karel. *Od jazyka ke komunikaci. Didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. Praha: Karolinum, 2005.
- ŠMEJKALOVÁ, Martina. *Vývojová problematika ve vyučování českému jazyku na středních školách v letech 1918–1939*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2003.
- ŠTĚPÁNÍK, Stanislav et al. *Školní výpravy do krajiny češtiny. Didaktika českého jazyka pro základní školy*. Plzeň: Fraus, 2020.
- ŠTĚPÁNÍK, Stanislav. *Výuka češtiny mezi tradicí a inovací*. Praha: Academia, 2020.
- VOJTÍŠEK, Ondřej. *Analýza seznamů děl k maturitě*. Sine: Praha, 2022. Dostupné z <https://uclk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/56/2022/05/Analyza-seznamu-literarnich-del-k-maturite.pdf> (online 13. 1. 2024)

Přehled publikační, akademické a pedagogické činnosti

Publikační činnost:

DUŠEK, Jan. *Kdo nebo co je bába ve středověku a raném novověku?* In BAŽANT, Vojtěch; DYNDÁ, Jiří; ŠIMEČEK, David; ŠORM, Martin (eds.). *Staré baby. Ženy a čas ve středověké Evropě*. Praha: NLN, 2021, s. 29–40.

DUŠEK, Jan. *Vývoj češtiny a starší česká literatura v expozicích a programech Národního památkového ústavu, vhodných pro víceletá gymnázia*. ČJL 70, 2019–2020, 5, s. 247–249.

DUŠEK, Jan. *K diachronní lexikologii v učebnicích českého jazyka*. In JANOVEC, Ladislav (ed.). *Propria a apelativa — aktuální otázky; Propria and Appelatives — Current Issues*. Praha: Pedagogická fakulta UK, Ústav pro jazyk český, v. v. i., 2019, s. 309–317.

DUŠEK, Jan. *Obraz porodní báby ve střední češtině*. In VAŇKOVÁ, Irena; ŠŤASTNÁ, Lucie (eds.). *Horizonty kognitivně-kulturní lingvistiky II. Metafory, stereotypy a kulturní rozrůzněnost obrazů světa*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Praha: 2018, s. 145–154.

DUŠEK, Jan. *Vokabulář webový a škola*. JAZYK – LITERATURA – KOMUNIKACE, 6, 2017, 2, s. 27–35.

DUŠEK, Jan. *Diachronní tematika v učebnicích českého jazyka pro střední školy*. Usta ad Alchim Bohemica 16, 2016, 1, s. 19–27.

Anonymní recenzní posudky:

pro časopis Auriga (2021)

Přednášky bez tištěného výstupu:

18.–20. X. 2023: Historický text a jeho interpretace – Vývoj češtiny na gymnáziu?

20.–22. X. 2021: Historický text a jeho interpretace – Kdy se ne/používalo pojmenování „světec“

9.–11. X. 2019: Diachronní setkání Týnec 2019 – Lexém noha v raném novověku

28.–29. V. 2019: Dny kulturní lingvistiky Praha 2019 – Obraz nohy ve střední češtině

4. X. 2018: Metody a formy práce ve výuce mateřského jazyka – Vývoj českého jazyka v DUMech pro 2. stupeň ZŠ

7.–9. VI. 2018: „Nedej zahynouti nám ni budoucím...“ Svatí patroni na cestě ze středověku do novověku – Svatý Prokop v historiografických textech 16. století

8.–10. XI. 2017: Diachronní setkání Týnec – Kdo se s/z/vzchová? Schovanec, schovanka nebo schovanice?

15.–17. V. 2017: 18. setkání mladých lingvistů – Diachronní úkoly v učebnicích českého jazyka pro SŠ

9.–11. XI. 2016: Diachronní setkání Týnec – Filologické marginálie v Janově evangeliu Blahoslavových Nových zákonů

Akademická činnost:

VII/2015–dosud: oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR – výzkumná činnost v oblasti vývoje českého jazyka doby staré a střední: budování Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny a příprava slovníku češtiny doby střední (anotace a excerpty pro Lexikální databázi humanistické a barokní češtiny, revize pramenů)

Zapojení v úkolech účelového výzkumu (granty apod.):

2016–2019: účast v projektu *Výzkumná infrastruktura pro diachronní bohemistiku* LM2015081

Popularizační činnost:

28. V. 2021: Noc kostelů, Stříbrná Skalice – Legenda o sv. Prokopovi

4. III. a 7. IV. 2021: Malostranské gymnázium, kvinta – Kde najdu na netu starší češtinu

3. III. a 24. III. 2021: Malostranské gymnázium, kvinta – Mění se čeština? (vývoj češtiny)

25. III. 2021: Střední škola, základní škola a mateřská škola da Vinci – K čemu vám je práce „staročechů“? A kde jste mohli potkat duál?

24. V. 2019: Noc kostelů, Stříbrná Skalice – četba barokního kázání Jan Libertin: Jan celého světa (1729)

11. a 12. XI. 2019: Týden vědy a techniky, Bankovní akademie – Gymnázium a Střední odborná škola, a.s. – Kde hledat na internetu starou češtinu

9. XI. 2018: Týden vědy a techniky, Gymnázium Jana Keplera – Kde hledat na internetu starou češtinu

7. XI. 2018: Týden vědy a techniky, Arcibiskupské gymnázium – Kde hledat na internetu starou češtinu

1. IX. 2018: Archeoden – Sázavský klášter – Stopy sv. Prokopa v raném novověku

16.–17. VI. 2018: poetické setkání Návrší 2018, Stříbrná Skalice – četba barokního kázání

Pedagogická činnost:

IX/2018–dosud: učitel – výuka latiny (od 2018/2019), výuka českého jazyka a dramatické výchovy (od 2020/2021)

Malostranské gymnázium (od IX/2018); Malostranská základní škola (od IX/2020), Praha 1
II–III/2020: Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol, projekt Šablony II Arabská 2021 –
žák a učitel

2020/2021: Stáže pedagogů u zaměstnavatelů (kabinet pro klasická studia Filosofického ústavu
AV ČR), projekt Šablony II Podpora vzdělávání na Malostranském gymnáziu
od 2020/2021 spolupracující učitel ÚŘLS FF UK: pedagogické praxe

IX/2021–VIII/2023: výuka latiny, Gymnázium, Arabská, Praha 6

IX/2014–VI/2019: výuka češtiny jako cizího jazyka včetně přípravy na výuku a činnosti
spojené s výukou

VI/2016–IX/2021: examinátor u zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt SERR A1

III/2018: tvorba testů pro certifikovanou zkoušku CCE pro Výzkumné a testovací centrum
ÚJOP UK (SERR B1)

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze, studijní středisko Albertov

II–V/2015–IX/2020: tvorba zadání písemné práce ČJL

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, Praha 7